

REFERAT FRA MØTE I STYRINGSGRUPPA FOR FoU-prosjektet: Menneskelig aktivitet og villrein i Forollhogna

Sted: Kompetansesenteret i Tynset, Aumliveien 4C

Tid: Tirsdag 19. mai, kl 11:00 – 14:30

Deltakere: Per Ousten (leder for styringsgruppa, Villreinnemnda for Forollhogna), Vegard Gundersen (NINA), Tom Hjemseteren (Fylkesmannen i Hedmark), Hanne Thingstadberget (Hedmark Fylkeskommune), Tale Nedberg (Tynset kommune), Astrid A. Haug (Nasjonalparkforvalter), Tomas Lillehagen (Sør-Trøndelag Fylkeskommune), Kristin Lund Austvik (Kvikne Utmarksråd), Bjørn Rangbru (Fylkesmannen i Sør-Trøndelag), Arne Nyaas (Forollhogna Villreinutvalg), Ståle Solem (Rennebu kommune), Ingunn Holøymoen (fra kl 12:00, Os kommune), Erik Ydse (SNO), Terje Borgos (Forollhogna Villreinutvalg), Hallvard Urset (Forollhogna Villreinutvalg) og Ingrid Nerhoel (sekretær, Norsk Villreinsenter Nord)

1. Velkommen m/matbit og kaffe (Per)

2. Status på finansiering (Ingrid)

Aktører	Innvilget 2014	Søknader 2015	Forslag 2016	Sum
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	50 000	50 000*	50 000	150 000
Fylkesmannen i Hedmark	50 000	50 000*	50 000	150 000
Sør-Trøndelag fylkeskommune	185 000	100 000*	100 000	385 000
Hedmark fylkeskommune		100 000	100 000	200 000
Villreinnemnda for Forollhogna	129 000		83 000	212 000
Villreinutvalget i Forollhogna	25 000	35 000*	50 000	110 000
Nasjonalparkstyret	200 000	50 000	50 000	300 000
Tynset kommune		20 000		20 000
Tolga kommune		20 000		20 000
Os kommune		20 000		20 000
Holtålen kommune		20 000		20 000
Midtre-Gauldal kommune		20 000		20 000
Rennebu kommune		20 000		20 000
Røros kommune		20 000		20 000
Nasjonalt Pilegrimssenter	30 000			30 000
SUM	669 000	525 000	483 000	1 677 000
Opprinnelig behov for midler	564 000	564 000	564 000	1 692 000
Differanse	105 000	-39 000	-81 000	-15 000

* = finansieringsbeløpet er innvilget.

Finansieringssøknader til kommunene vil bli sendt ut før sommerferien.

Nasjonalparkstyret har fått reduserte bevilgninger, og har gitt beskjed om at de trolig ikke har midler å støtte prosjektet med i 2015. Prosjektomfanget må tilpasses budsjettsituasjonen.

3. Ferdsl og bruk av Forollhogna sammenlignet med andre villreinområder/nasjonalparker (Vegard)

Villreinens arealbruk er godt kartlagt i Forollhogna, selv om det ikke er GPS-merka dyr i området. NINA har etter hvert gjennomført en rekke kasseundersøkelser og ferdslstillinger i Norge. Det er gjennomført rundt 10 kasseundersøkelser, og undersøkt rundt 230 tellerlokalteter. Ferdslsmønsteret i Forollhogna skiller seg ut blant områdene, og er mest lik Varangerhalvøya det er lite og spredt ferdsl.

4. Ferdsl og bruk inne i villreinområdet – hva vet vi hittil i prosjektet? (Vegard)

Vegard gikk gjennom resultater fra tellerlokaltetene fra 2014. Det var dessverre feil i data på teller ved Grøntjønna, og vi har derfor ikke tallmateriale fra denne lokaliteten. Ellers har tellerne stort sett fungert tilfredsstillende. Det ble levert 806 svarskjema i 2014. Antall leverte skjema pr lokalitet samsvarer med passeringer forbi ferdslstelletene. Svarkasser og tellere ble satt ut på slutten av juni og hentet inn i begynnelsen av oktober.

Karakertrekk på brukere i Forollhogna:

- Størst andel besøkende fra lokalkommuner, 33% (Rondane 4%, Snøhetta 14%)
- Få utlendinger, kun 7% (Rondane 30%, Snøhetta 31%), utlendingene går i hovedsak inn fra Såttåhaugen.
- Nesten 55% følger alltid merkede/tydelige stier (Snøhetta 77%, Rondane 88%, Reinheimen 43%). (Kommentar: dette er trolig på grunn av lokal bruk, men kan det også komme av at terrenget er lettgått og «ufarlig»?)
- Få er på flerdagersturer, 18% (Reinheimen 25%, Rondane 32%, Jotunheimen 36%)
- Lange dagsturer (4,4 timer i snitt)
- Høstingsaktiviteter viktig (jakt, fiske, bærplukking, soppstaking)
- Godt voksne (snittalder 45 år), men også mange barn (23%) i en del lokaliteter
- Lav andel førstegangsbesøkende i forhold til andre områder, 21% (Rondane 37%, Snøhetta 44%, Reinheimen 52%)
- Nesten alle har «alltid visst om» området eller fått informasjon fra venner og bekjente
- Få besøkende, med unntak av midtaksen
- Høy andel av purister – de ønsker ikke mye tilrettelegging. Fornøyd med den tilretteleggingen som er.

Oppsummering:

- Få besøkende, spredt over store areal
- Svært liten grad av tilrettelegging, service, DNT, guiding osv. inn mot parken
- Noen få innfallspor er veldig viktige
- MEN, mange besøkende er bosatt i randområdene -> levende bygder og grender

I forhold til førstegangsbesøkende turister er den gjennomsnittlige besøkende i Forollhogna trolig mer utfordrende å lede – i Forollhogna kjenner de besøkende området godt fra før og de har på forhånd tanker og ønsker for hvor de vil gå og hva de vil oppleve. Kanskje bør man heller fokusere på framtidige turister – de som enda ikke er så godt kjent i området.

I 2015 er det ønskelig å fokusere ferdselskartleggingen rundt midtområdet (området rundt Forollhognatoppen) samt kartlegge ferdselen ved Grøntjønna.

5. Orientering om besøksstrategi, bygdemøter og tur-app (Astrid, Vegard)

Besøksstrategi og bygdemøter

Våren 2013 vedtok nasjonalparkstyret å utarbeide en besøksstrategi.

Besøksstrategien blir trolig sendt på høring til høsten.

Det er ønskelig å samle tilretteleggingen til enkelte områder i randsoner rundt hele området. Styret ønsker ikke tilrettelegging inne i nasjonalparken, og heller ikke markedsføring av selve nasjonalparken. Til eksempel er det nå bilde av villrein og Forollhognatoppen på framsida av brosjyren for Forollhogna nasjonalpark – dette skaper forventning hos den besøkende. Bygdefolket ønsker heller fokus på «den grønne nasjonalparken», med fokus på kulturkunnskapet.

Nasjonalparkstyret har sett seg ut noen områder de ønsker utvikling i. Det ble stilt spørsmål om økt ferdsel i randsonene uansett kan føre til økt ferdsel mot Forollhognatoppen? Første prioritet for Nasjonalparkstyret er å ta vare på verneområdene. Deretter kommer lokal verdiskapning. Nasjonalparkforvalteren er uansett tydelig på at det må skapes en forståelse for vernet.

Gjennom bygdemøtene kom det fram at man ønsker å se mer på aksene gjennom Tjurrudalen. Det mangler kun noen få kilometer for å få en sykkelsti av god kvalitet her. Hovedinntrykket fra møtene er at folket ønsker fokus på bygdene rundt – vandring, sykkel, fiske og gruvehistorie. Levende bygder og landbruk er viktigst. NINA var med på bygdemøtene ved deltakende observasjon.

Tur-app

Nasjonalparkstyret arbeider nå med å lage en tur-app for Forollhogna. Denne skal markedsføre turer og aktiviteter rundt området. Appen for Forollhogna blir lansert 12. juni, og det jobbes nå med å legge inn flere tur- og aktivitetsforslag.

Nasjonalparkstyret vil drifte nettsida, noe som stiller krav til turene blant annet med tanke på hensyn til verneformål og avklaring med grunneiere. Se www.turapp.no/forollhogna [tjenesten er nå lansert]. Når man har lasta ned appen på telefonen, er man uavhengig av dekning – den benytter GPS-en i telefonen.

6. Forslag til vegen videre: Hva skal vi prioritere?

Det ble fra flere hold snakket om avbøtende tiltak. Det er imidlertid viktig å huske på at prosjektet fremdeles er i en fase med kunnskapsinnhenting. Forskerne skal bidra med å skaffe til veie ny kunnskap, samt etter hvert komme med forslag til avbøtende tiltak på bakgrunn av kunnskapsstatus, men det å foreta verdivalg ligger ikke i styringsgruppas mandat.

Arbeidsgangen:

1. Styringsgruppa og NINA bidrar til å skaffe kunnskapsgrunnlaget
2. Verdivalg (kommer etter at kunnskapsgrunnlaget er på plass, ikke NINAs anliggende)
3. Gjennomføring/overvåkning?

Plan for og diskusjon rundt kunnskapsinnhenting i 2015:

Lokalisering av ferdselstellere: 2 tellere ved Grønntjønnå, 1 Såttåhaugen, 1 Forollsjøen, 1 Budalen-Forollsjøen, 1 Pilegrimsleden, rundt Hogna (totalt 5 tellere nord-vest-sør for Hogna), kanskje ved Falksætra.

Kommentarer: flytt plassering på teller «Pilegrimsleden» lengre nord mot Tangvoll i forhold til slik det var tegnet inn på Vegard PowerPoint? Obs: målet med denne telleren er å kun telle pilegrimer.

Det er ønskelig å sette opp 3-4 tellere ved stier som blir markedsført i turappen.

Videre ble det framsatt ønske om tellere mellom Hestdalen og Dalsbygda, i området ved Bratthø, ved Gruvåsen og en teller langs sykkeltraseen.

Årsmøtet i Forollhogna Villreinutvalg oppfordrer til å heller redusere, enn øke kostnadene. Omfanget bør begrenses, og det ønskes større fokus på enkelte områder. Videre er det viktig for Villreinutvalget at det fokuseres mer på villrein i gjenværende prosjektperiode.

Det er aktuelt å dele ut forenklet spørreskjema til folk som går kulturstien, samt ved Dalvollen.

Det er mulig NINA reduserer antall intervju med nøkkelpersoner, for å blant annet få mer midler til fokusgruppemøter.

Det ble stilt spørsmål om det er mulig å redusere posten «spørreundersøkelse pr e-post»? Man henter lite på å redusere omfanget, da kostnaden er lite korrelert med mengden respondenter. Ved å kutte ut denne undersøkelsen vil vi gå glipp av gode supplerende data med dybde kunnskap. Vegard foreslår i stedet å redusere omfanget av telefonintervju.

7. Diskusjon

Forollhognametoden - Hvordan balansere stor lokal bruk med stadig større turisme? Bygdemøtene har vært positive. Større forståelse for villrein og muligheter for næringsutvikling. Stort engasjement blant innbyggerne.

Kunnskapsformidling / integrering av kunnskap i forvaltningen. Hvordan skal vi formidle resultatene fra dette prosjektet? Hvordan skal kunnskapen brukes videre.

Det ble påpekt at det kanskje er litt tidlig å diskutere dette enda – vi er nå inne i en kunnskapsinnhentingsfase. Hvordan kunnskapen skal formidles kan avhenge av hva resultatene i prosjektet blir.

Vi mangler dokumentasjon på hvordan menneskelig ferdsel påvirker villreinens arealbruk. Det er behov for å trekke inn villreinfaglige etter denne sesongen med datainnsamling på ferdsel.

Konklusjon i forhold til endring i prosjektplan: kutte ut telefonintervju, og sette mer ressurser og fokus inn på det villreinfaglige.

Hjerkin 22. juni 2015

Ingrid Nerhoel
Sekretær for styringsgruppa
Norsk Villreinsenter Nord